

Értékelési útmutató

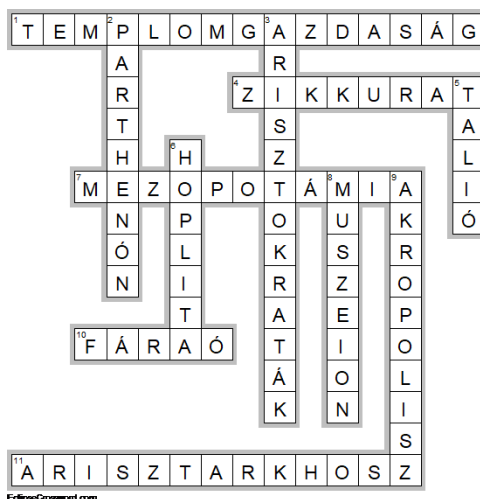
A feladatok legkisebb, önállóan értékelhető részeit, az itemeket a magyar ábécé kisbetűivel jelöltük (kivéve a keresztrejtvényt). Az itemek már nem bonthatók fel részteljesítményekre, ezért azok már csak kétféleképpen minősíthetők: a tanuló megoldotta, vagyis az item megoldása jó (1 pont), illetve a tanuló nem oldotta meg, hiányos, vagyis az item megoldása nem jó (0 pont). Ha a tanuló megoldása nem egyezik meg teljesen az értékelési útmutatóban megadott válaszokkal, az eddig bevált gyakorlat szerint az igazolható jó válasz is pontot ér.

Ha egy feladat meghatározza a válasz elvárt elemeinek számát, és a tanuló ennél többet jelöl meg, akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni. Ha a tanuló az összes válaszlehetőséget megjelöli, nem kaphat pontot.

1. feladat

11 pont

Függőleges 3.: Elfogadható az arisztokrácia kifejezés is.

2. feladat

9 pont

Csak a bekarikázott betűjel fogadható el.

- B
- Gáza
- Sínai vagy Sínai-félsziget
- Jerikó
- Felső vagy Felső-Egyiptom
- Kánaán
- oázis
- zsidó
- Mózes

3. feladat

14 pont

- X területszerzés
2. Plutharkosz
- X Mürón
1. Mükéné
2. Themisztoklész
1. származás és vagyon
- X peloponnészoszi szövetség
- X a szavazáson csalás is volt
2. Pallasz Athéné
- X perzsa tulajdon
1. Nap
2. Apollón
- X Marduk
1. Arisztophanész

Csak a helyesen bekarikázott szám vagy X jel fogadható el.

4. feladat**8 pont**

Állítás	Igaz	Hamis
a) Aton isten kultuszát bevezette az egyik fáraó az ókori Egyiptomban.	X	
b) Hammurapi törvénygyűjteménye nem tett különbséget a társadalom tagjai között.		X
c) A görögöknél az írásbeli törvények megszületését a hagyomány Drakónhoz kapcsolja.	X	
d) Kleiszthenész reformjaival kizárta a politikából a vérségi kötelékek szerepét.	X	
e) Harmadoszt és Ariszteidészt tekintik az athéniai zsarnököknek, szobruk is van.		X
f) A vörös alakos vázáknál a fő színek a vörös (égetett máz) és a fekete (az agyag) voltak.		X
g) A zsidók babiloni fogsága akkor ért véget, amikor Dareiosz elfoglalta Babilont.		X
h) III. Alexandrosz halála Babilonban történt, a halál okáról többféle elmélet is van.	X	

5. feladat**12 pont**

- a) Miltiádész
b) Marathón
c) perzsák
d) Hérodotosz
e) Xerxész vagy I. Xerxész *A perzsa királyra kifejezés hiányos válasz.*
f) C) *Csak a bekarikázott betűjel fogadható el.*
g) Thermopülai-szoros vagy Thermopüla
h) Leonidász
i) peloponnészoszi háború
j) Kr. e. 431 – Kr. e. 404 *Mindkettő évszám megnevezése szükséges a helyes válaszhoz.*
k) Spárta
l) Periklész

6. feladat**10 pont**

- a) makedón
b) II. Philipposz vagy II. Philippos vagy II. Fülöp
c) Hellász vagy Görögország
d) Alexandrosz *A III. Alexandrosz kifejezés helytelen válasz a szövegekörnyezetben.*
e) Arisztotelész
f) 336
g) perzsa/perzsá-
h) birodalom vagy Makedón Birodalom esetleg állam
i) hadvezérei
j) hellenisztikus

7. feladat**7 pont**

- a) képirás
b) hangjelölő
c) magánhangzókat
d) hieroglifa
e) Mezopotámia
f) Fönícia
g) latin

8. feladat**10 pont**

Állítás	Következtetés	Feltételezés
a) Az athéni polisz társadalmát is érinti a szövegrészlet.	X	
b) A gazdagok kifejezés csak az arisztokráciát jelentheti.		X
c) A hatodosok adórszolgálatba is kerülhettek.	X	
d) A démosz érdekeit is figyelembe vette Szolón.	X	
e) A szöveg biztos, hogy a görögökről szól.	X	
f) A hatodosok döntő többsége nem tudta megfizetni a földbért.		X
g) A hatodosok a termés egyhatodáért bérelték a földet.	X	
h) Az államforma biztosan arisztokratikus köztársaság volt.		X
i) Szolón intézkedései polgárjoghoz juttatták a hatodosokat is.		X
j) Az adósságért járó rabszolgaállapot a tartozás idejéig szólt.		X

9. feladat**9 pont**

<i>egyiptomi</i>	<i>mezopotámiai</i>	<i>görög</i>	<i>zsidó</i>
b) e) i)	a) c) h)	d) f)	g)

10. feladat**10 pont**

Esszé

Az alábbi pontozást kell alkalmazni. **Figyelembe kell venni, hogy a tanulók az esszéírást még tanulják! Minden helyes válasz értékelendő a táblázat pontmegosztása alapján.**

Értékelési szempontok	Pontszám
Feladatmegértés	1
Tájékozódás térben és időben	1
Kommunikáció	1
Szaknyelv alkalmazása	1
Ismeretszerzés, a források használata és következtetések levonása	3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	3

Feladatmegértés

A tanuló a feladat utasításának megfelelően összefoglalja Athén államszervezeti működését. Egyéb kérdéseket legfeljebb az ábrából következtetve érint a témához kapcsolódóan. (1 pont)

Ha a feladatmegértés 0 pont, akkor az egész esszé 0 pontos.

Tájékozódás térben és időben

Az esszében megemlíti a tanuló: témája Athénhez/Attikához kapcsolódik (tér); A témát a Kr. e. 5. századhoz kapcsolja vagy említhet konkrét évszámot is: pl. Kr. e. 487; Kr. e. 461; Kr. e. 443 – Kr. e. 429 (idő).

Az 1 pont akkor jár, ha minden szempontra (tér, idő) kitér.

Kommunikáció

Bekezdésekkel szerkesztett, logikus gondolatmenet, megfelelő a nyelvhelyesség, nincs durva helyesírási hiba. Legfeljebb 2-3 hiba lehet a helyesírásban. (1 pont)

Szaknyelv alkalmazása

A tanuló használja (az ábra alapján is) a témához tartozó konkrét és elvont fogalmakat (pl. polisz, állam, államszervezet, hivatalnokrendszer, köztársaság, arkhón, ötszázak tanácsa, népgyűlés, esküdtbíró, phülé, sztratégosz stb.). (1 pont)

Legalább 4 fogalmat használ.

Ismeretszerzés, a forrás használata és következtetések levonása

A tanuló 3 elemre utal a forrást használva a témához tartozóan (3 pont): pl.

- Az athéni állam a Kr. e. 5. század közepén demokratikus berendezkedésű: a polgárjog alapja a területi elv (10 phülé), azaz a származás és vagyon szerepe a hatalomgyakorlásban háttérbe szorul (*Kleiszthenészre utalhat a versenyző, de időben nem tartozik a témához, a reformjainak hatása igen*).
- A legfőbb hatalom az ötszázak tanácsának és a népgyűlésnek a kezében volt: a népgyűlés hozta a törvényeket, az ötszázak tanácsa a végrehajtásban (ügyek vitelében: pl. a törvények előkészítésben, ellenőrzésben) kap szerepet.
- Kr. e. 461-től napidíjat kapnak a tanács és esküdtbíró tagjai, így a vagyontalanabb polgárok is politikai szerephez jutottak.
- A hivatalok egy részét (pl. esküdtbíró) sorsolással töltötték be, de a fő hivatalokat (pl. sztratégosz) a vagyonosabb réteg tölthette be 1 évre.
- A népgyűlés elrendelhetette a cserépszavazás lebonyolítását, így száműzni lehetett a politikai ellenfeleket 10 évre.

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

A tanuló 3 elemre utal a témához tartozóan (3 pont): pl.

- Periklész irányította a Kr. e. 5. század közepén az athéni demokráciát 15 éven keresztül: a népgyűlésre támaszkodva megválasztatta magát évente sztratégosznak: értett a hadvezetéshez.
- Periklész kiváló szónok is volt, így befolyásolni tudta a polgárokat.
- Periklész vezette be a napidíjat a tanács és esküdtbíró munkájában történő részvételért, ezáltal is növekedett a népgyűlésben a befolyása, népszerűsége.
- Az athéni demokrácia csak a szabad jogállású athéni férfi polgároknak biztosított politizálási lehetőséget, de a politikai ügyekben nem vehettek részt a nők, metoikosok, rabszolgák, így a népuralom korlátozott volt.
- A vagyonosabb réteg kapott szerepet a kincstárnoki hivatal betöltésében is.
- A hadseregben megmaradt az arisztokraták vezető szerepe.
- A népgyűlésen csak olyan törvényjavaslatot lehetett tárgyalni, amelyet az 500 fős tanács előtte jóváhagyott.
- Érvényesült a demokrácia alapja: a népgyűlésen minden polgár közvetlenül részt vehetett, szavazati joga volt, a szavazás többségi elv alapján történt, és minden szavazat egyenlő értékűnek számított.

Minden a témához tartozó helyes megoldás értékelhető!

Felhasznált irodalom a feladatoknál

1. feladat: Alkalmazás a keresztrejtvénynél: <https://www.eclipsecrossword.com/> (2023. 11. 04.)
2. feladat térképe (az eredeti színes)
szerk. Pálincás Mihály (2022): *Történelmi atlasz középkoroknak*. Oktatási Hivatal. 4. oldal
2. feladat f) idézete
<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-kereszttyen-bibliai-lexikon-C97B2/k-C9FFD/kanaan-CA01F/> (2023. 11. 04.)
4. feladat szövegei
https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_9_nat2020/lecke_01_002_forraselemzes (2023. 11. 04.)
<https://tudasbazis.sulinet.hu/hu/tarsadalomtudomanyok/tortenelem/az-oskor-es-az-okor-vilaga/a-peloponneszoszi-haboru/a-peloponneszoszi-haboru-tortenete> (2023. 11. 04.)
5. feladat szövege
https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_9_nat2020/lecke_01_003 (2023. 11. 04.)
6. feladat térképrészlet
https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_9_nat2020/lecke_01_003 (2023. 11. 05.)
7. feladat ábrája (az eredeti színes)
szerk. Pálincás Mihály (2020): *Történelem 9*. Oktatási Hivatal, Budapest. (tananyagfejlesztő: Száray Miklós, Dr. Szabados György) 9. oldal
8. feladat szövegei
https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_9_feladatgyujtemeny/lecke_01_003 (2023. 11. 05.)
https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_9_nat2020/lecke_01_002 (2023. 11. 05.)
9. feladat képei (az eredeti színes)
szerk. Pálincás Mihály (2020): *Történelem 9*. Oktatási Hivatal, Budapest. (tananyagfejlesztő: Száray Miklós, Dr. Szabados György)
a)-b) 9. oldal   c) 11. oldal   d) 52. oldal
e)-h) https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_9_nat2020/lecke_02_006 (2023. 11. 06.)
i) https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_9_nat2020/lecke_01_001 (2023. 11. 06.)
10. feladat ábrája (az eredeti színes)
szerk. Pálincás Mihály (2020): *Történelem 9*. Oktatási Hivatal, Budapest. (tananyagfejlesztő: Száray Miklós, Dr. Szabados György) 19. oldal
Az értékelési útmutatóhoz felhasznált szöveg egy része az NKP Okostankönyvéből (9. évfolyam) származik: https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_9_nat2020/lecke_01_002 (2023. 11. 06.)